

Eenige opmerkingen naar aanleiding van art. 186 Strafrecht

<https://hdl.handle.net/1874/234876>

L. 40102

juur 16 Febr. 1894

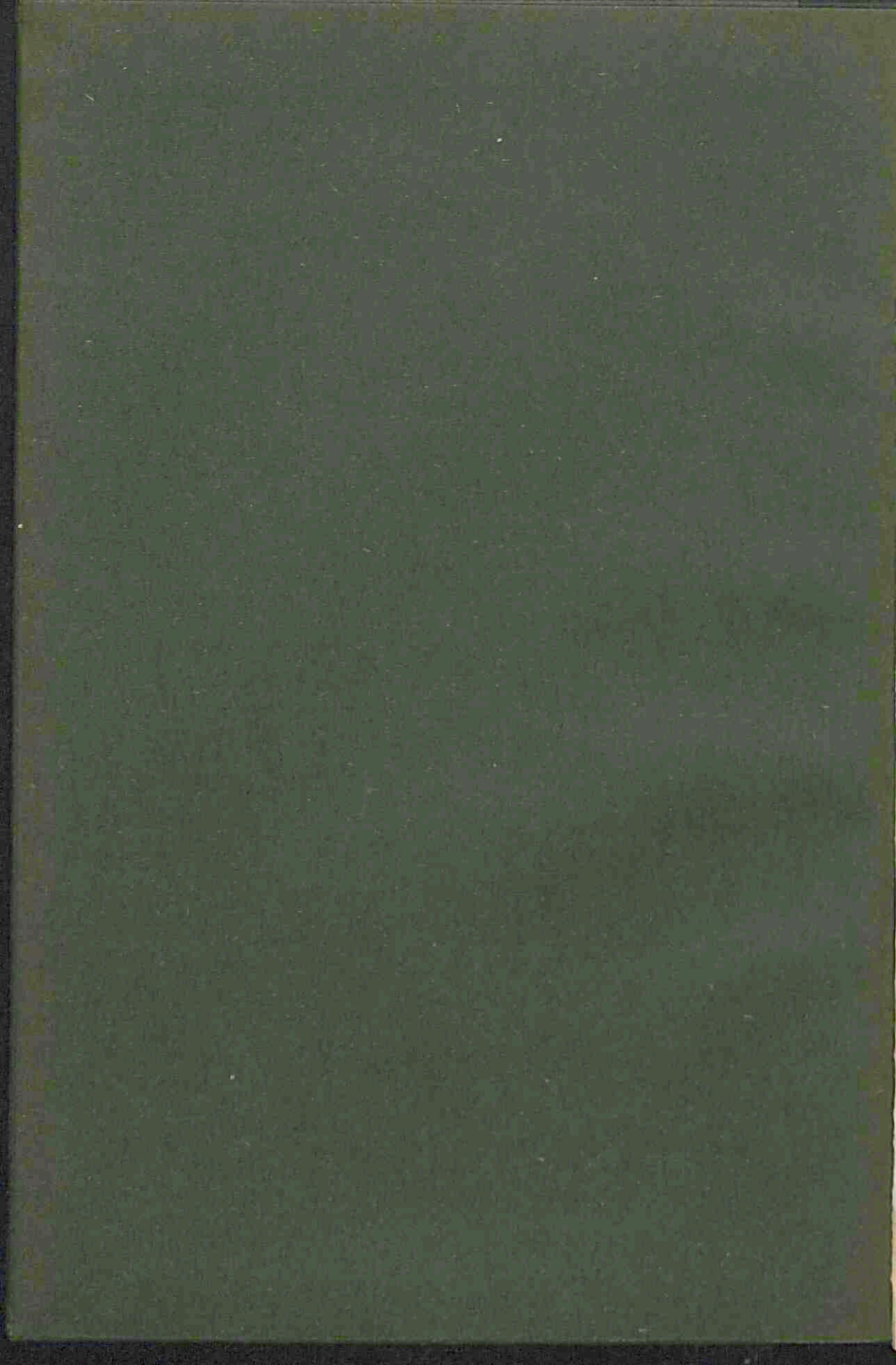
Th. L. PRINS.

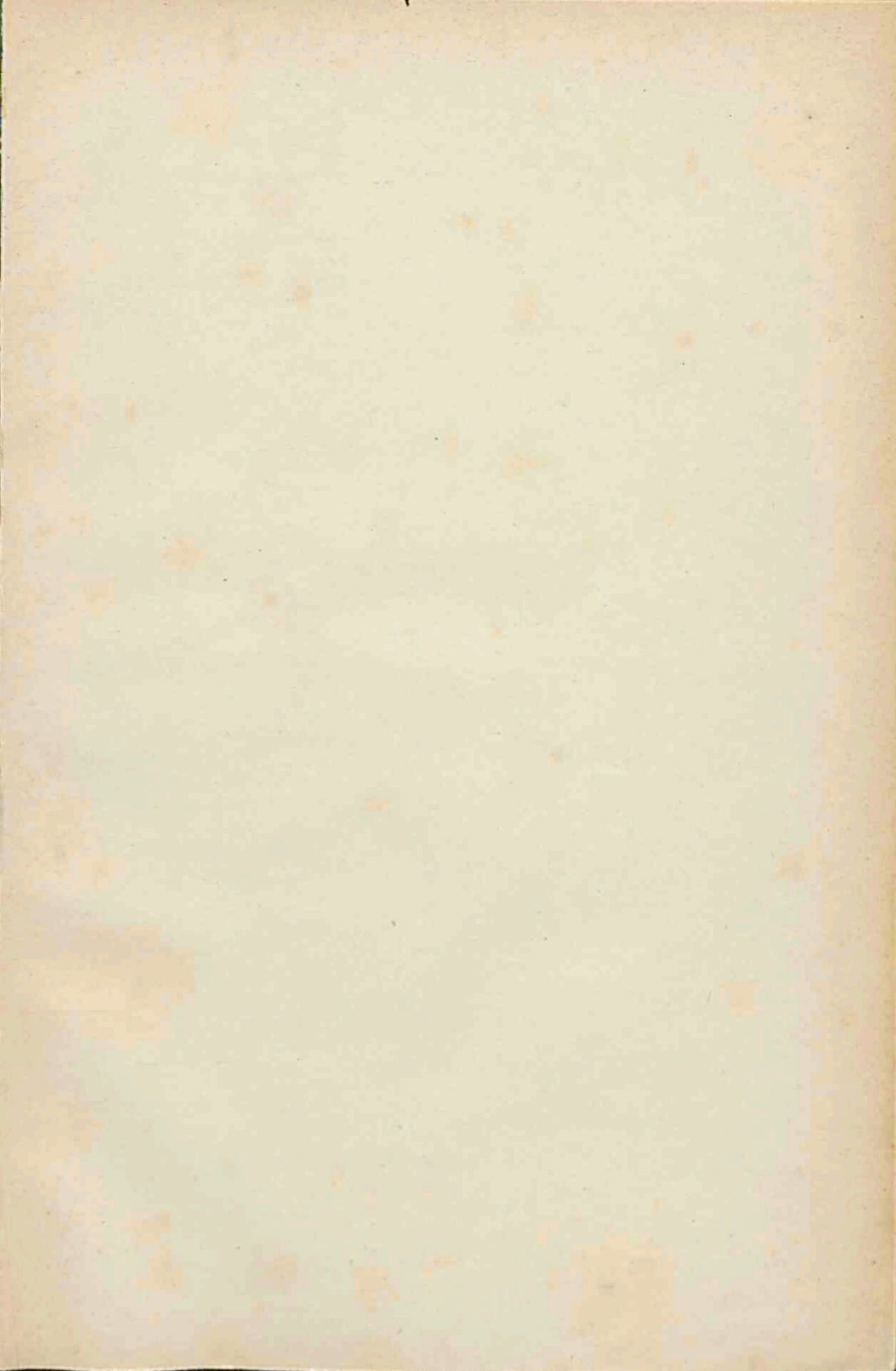
EENIGE OPMERKINGEN
naar aanleiding van Art. 186 Strafrecht.

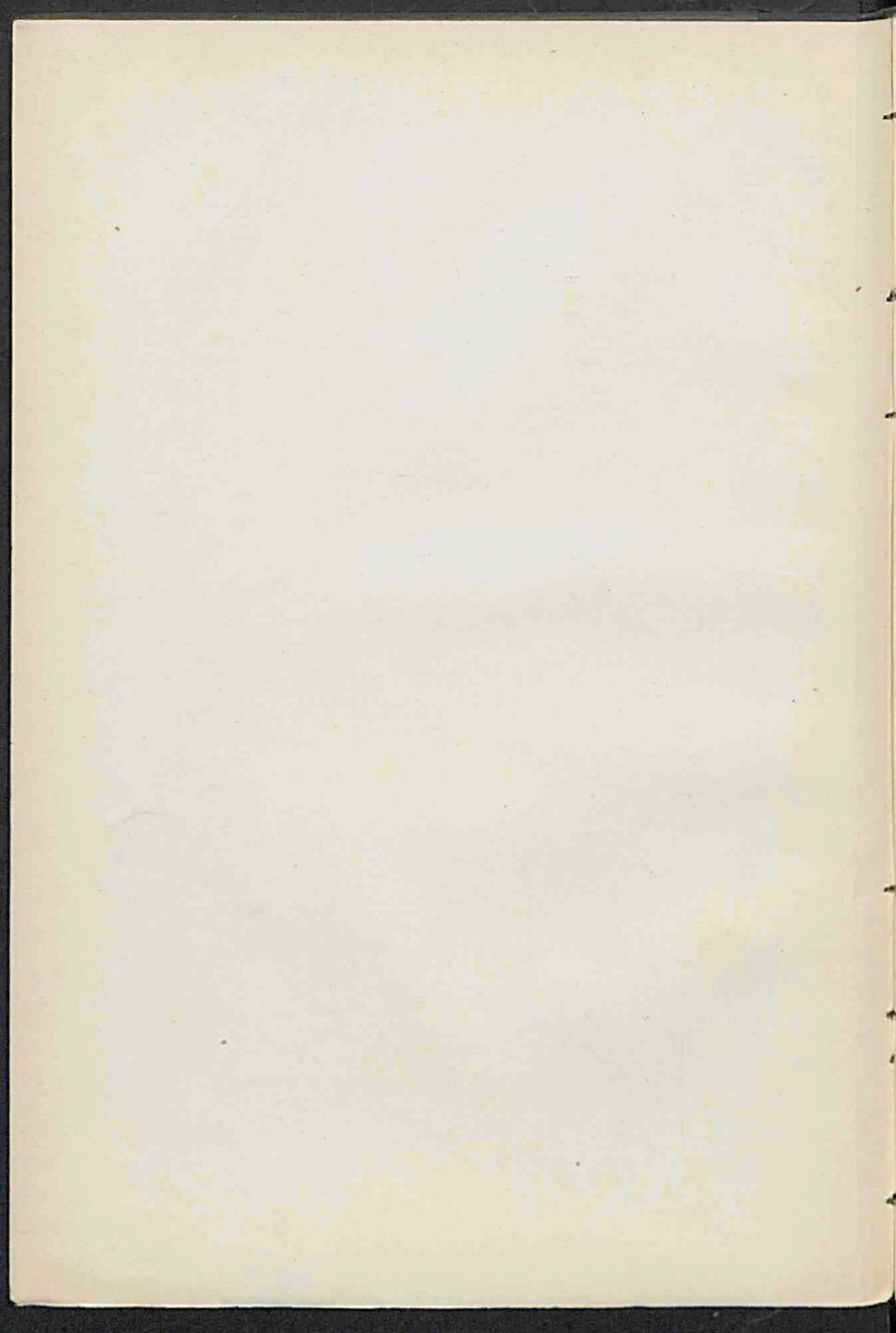
UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1894.

A. qu.
192

EENIGE OPMERKINGEN

naar aanleiding van Art. 186 Strafrecht.

EENIGE OPMERKINGEN
NAAR AANLEIDING VAN ART. 186 STRAFRECHT.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACTHIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

MR. M. S. POLS,

Hoogleeraar in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN

DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID,

TE VERDEDIGEN

op ZATERDAG 10 FEBRUARI 1894, des namiddags ten 3½ ure,

DOOR

THEODOOR LOUIS PRINS,

geboren te 's Hertogenbosch.

UTRECHT,

J. DE KRUYFF. — Korte Nieuwstraat.

1894.

AAN MIJN GROOTVADER.

EENIGE OPMERKINGEN

naar aanleiding van art. 186 S. W.

Voor de beoefenaars van het Nederlandsche Strafrecht is sinds eenige jaren een nieuw en gewichtig tijdperk aangevangen. Ons Wetboek van Strafr. immers heeft een einde gemaakt aan de heerschappij van den Code Pénal, wiens voortbestaan hier te lande krachtens Souverein besluit van 1813 slechts voorloopig was, en, niet-tegenstaande er onnoemelijke hinderpalen en bezwaren te overwinnen zijn geweest, het is eene besliste zege geweest voor de legislatieve kracht der Nederlanders.

In het geboorteland toch van den Code Pénal, die volgens eenstemmig oordeel niet meer on-

veranderd past in onze hedendaagsche maatschappij, heeft men eerst onlangs tot hervorming een stap gedaan, en kan men daar nog geenszins bogen op dezelfde resultaten.

Elke nieuwe wet opent tevens voor rechter en wetenschap een onontgonnen veld, dat door beider werkzaamheid vruchtbaar moet worden gemaakt.

Bij het strafrecht is dit in geen geringe mate het geval. Het moet wel eenigen indruk maken, wanneer bij optelling men het niet onaanzienlijk aantal van ruim zeshonderd rechtsvragen verkrijgt, die zich in het korte tijdsbestek van 1886 tot heden hebben voorgedaan, en het is natuurlijk te verwachten, dat zich dit getal met de jaren nog merkelijk vergroot zal zien.

Niet onbelangrijk schijnt het mij derhalve eens de jurisprudentie na te gaan over een artikel, hetwelk ik mij voorstel in de volgende bladzijden te behandelen, en dat in de tegenwoordige tijdsomstandigheden zelfs eenige actualiteit bezit.

Ik bedoel artikel 186 S. W.:

„Hij, die opzettelijk bij gelegenheid van een volksoploop zich niet onmiddellijk verwijdert na het derde, door of van wege het bevoegd gezag gegeven bevel, als schuldig aan deelneming aan samensholing, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden, of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.”

Twéeërlei bevoegdheid wordt in bovenstaand artikel toegekend, de eene preventief, de andere repressief. Eerstens zal het bevoegd gezag bij gelegenheid van volksoploopen mogen bevelen, dat men zich onmiddellijk verwijdere, en uit elkander ga; tweedens — zal de rechter hem, die zich aan dat bevel opzettelijk ongehoorzaam betoont, mogen straffen.

Evenals meerdere andere artikelen, is art. 186 eene bepaling in 't belang der openbare orde. Ook artt. 141, 180 en 182 hebben eene dergelijke strekking. Doch, hoewel het verband

onderling in menig opzicht zeer nauw schijnt, zal het blijken, dat de eigenlijke bedoeling van art. 186 geheel op zich zelf staande en bijzonder is

In art. 141 wordt een misdrijf vermeld, de zoogenaamde landvredebreuk, waarbij personen of goederen al reeds het voorwerp van geweldpleging zijn geworden.

Zoo in artt. 180 en 182 wordt respectievelijk naar gelang één of meerdere personen zich aan het misdrijf schuldig maken, straf gesteld op het in verzet komen tegen ambtenaren, in de uitoefening van hun plicht werkzaam. Er heeft gewelddadig optreden plaats gehad, wellicht is reeds een beambte het slachtoffer geworden van zijne plichts vervulling, althans, de overheid heeft in mindere of meerdere mate, zich haar gezag zien ontnemen.

Het karakter van het misdrijf in art. 186 vermeld, is evenwel geheel daarvan verschillend.

Er heeft zich een volksoploop gevormd; de

menigte is te hoop geloopt, en de gemoederen zijn in beroering gebracht.

Honderd oorzaken kunnen daartoe geleid hebben.

Het kan zijn een algemeen misnoegen over handelingen van een bepaald persoon, dat zich uit in eene gezamenlijke manifestatie, om die afkeuring uitedrukken, hetwelk men zoo menigmaal ziet gebeuren in mijnen, fabrieken, enz. Maar ook kan het zijn een uiting van ontevredenheid over maatregelen der overheden, toestanden, die verandering behoeven, en men tracht door vereenigd optreden kracht bij te zetten aan zijne betoogingen.

En nu is hier ons artikel, om het gezag een wapen in de hand te geven, zich te handhaven.

Er zal moeten worden opgetreden voor het te laat is, voordat de menigte tot gewelddadigheden is overgegaan, althans voordat, zooals licht kan gebeuren, de oploop in oproer is verkeerd.

Menigmaal is de lauwheid en het aarzelen der politie oorzaak geweest, dat dergelijke volksoploopen, die in den beginne gemakkelijk hadden kunnen worden gesmoord, gaandeweg zulk een omvang namen, dat er slechts ten koste van bloedvergieten, en dan nog soms het bloed van geheel onschuldigen, een einde aan kon worden gemaakt.

Het is zelfs mogelijk, dat men moet ageeren tegen menschen, zonder oproerige bedoelingen, zonder aanvoorders, die hen hebben opgeruid, maar toch, — dat alles kan er van komen, zoo men talmt.

De geheele strekking van het artikel is dus eene preventieve; er is nog niet vermoord of gestolen, maar men moet zorgen, dat het er niet van komt.

De Memorie van Toelichting O. R. O. art. 202 zegt:

„De strafwaardigheid der samenscholing ligt in het niet willen uiteengaan op bevel der overheid. Er is een bepaalde daad

van ongehoorzaamheid, van onwil, om zich aan een in den vereischten vorm gedaan bevel van het openbaar gezag te onderwerpen.”

Strafwaardig is reeds het verstrooien der orde, het zich ongeregeld of wanordelijk gedragen, *strafbaar* worden eerst zij, die na de derde sommatie zich nog te bewuster plaatse bevinden.

Aanvankelijk werd het misdrijf als niet zoo zwaarwichtig beschouwd. Het O. R. O. bedreigde nl. slechts eene straf van ten hoogste 2 weken gevangenis, of geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

Oogenschijnlijk was die straf zwaar genoeg; het zou toch kunnen gebeuren, dat men beklaagden te veroordeelen had, die zich, zonder eenig kwaad in den zin, wellicht alleen uit nieuwsgierigheid gedreven, zich onder den volkshoop hadden bevonden. Maar de commissie overwoog, dat:

„Zeer belangrijke en gevaarlijke feiten van lijdelijk verzet alleen krachtens dit

artikel zouden kunnen worden getroffen.”

Ernstige gevolgen zou dit kunnen hebben, vooral waar eene geringe politiemacht tegenover eene groote menigte de orde moet handhaven; niets meer dan lijdelijk verzet is in staat, in korten tijd het gezag te ondermijnen, en niets is een vruchtbaarder akker voor verdere buitensporigheden.

Prof. v. Hamel schildert dezen toestand aldus: „Plunderen, rooven, vernielen, moorden, verwonden, oproer organiseeren, niet, maar verzet plegen bij elke gunstige gelegenheid. Niet den open oorlog, maar den guerilla-krijg voeren tegen het gezag. Door kleine, doch telkens herhaalde daden van wederspanningheid de beambten der politie plagen, afmatten, uitarten tot krachtiger maatregelen, die leiden tot krachtiger verzet, en door zoodanig geregeld verzet eene zekere gewoonte van rebellie doen ontstaan, welke het gezag der staatsdienaren ondermijnt, niet slechts de maatregelen der

overheid feitelijk verijdt, maar haar vooral zedelijk verzwakt. Van een aldus „gekweekt” verzet zijn ongeregeldheden, botsingen, oproer ten slotte de vruchten.”

Het verdient wel opmerking, dat in den Code Pénal het eenvoudige begrip van het misdrijf van art. 186 S. r. geheel niet voorkomt. Op twee plaatsen, art. 97 vgl. en art. 209 vgl. vinden wij wel iets, wat daarop gelijk, maar meer ook niet. Het is niet moeilijk, de hoofdzakelijke verschillen, die er bestaan, aan te wijzen. De code noemt in het 3e boek 2^e sectie art. 91 vgl. een aantal zeer zware misdrijven, pogingen om den staat door burgeroorlog te beroeren, en noemt op 't einde (art. 97 vgl.) de speciale gevolgen, zoo de feiten begaan worden door een saamgerotten hoop. In dit laatste zit het eenige punt van aanraking, want er is, zoo men wil, sprake van eene samenscholing. Het groote onderscheid is dit, dat de Code vooraf het plegen van bepaalde strafbare feiten eischt,

terwijl, zooals wij zagen, art. 186 S.r. volstrekt niet met andere misdrijven gepaard behoeft te gaan.

Uit art. 100 C. P. mogen wij afleiden, dat de Fransche wetgever evenmin als de Hollandsche, de enkele samenscholing strafbaar oordeelde, want: *Il ne sera prononcé aucune peine contre ceux, qui se sont retirés au premier avertissement des autorités, etc.* Art. 209, '10 '11 en '12 spreken over feitelijke wederspanningheid, eerst in art. 213 wordt een misdrijf genoemd, nauw samenhangend met onze „samen- scholing.” Dat art. spreekt nl. van: „*En cas de rébellion avec bande ou attroupement,*” en verklaart op dit geval toepasselijk art. 100 C. P. Ook hier dus wordt stilzwijgend der overheid gelast, eerst te waarschuwen en niet terstond tot geweld over te gaan, want het art. spreekt uitdrukkelijk van premier avertissement. Alleen schijnt er slechts *ééne* vereischt, geen 3, zooals in art. 186 S.r.

Nader geregeld was die waarschuwing in het Fransche recht ook niet; de overheid was dus vrij, eenen vorm te kiezen.

Eene eerste vraag nu, bij eene nadere beschouwing van het artikel is, „heeft de wetgever, door bijvoeging van het woord „opzettelijk”, het feit wel terecht tot een misdrijf gestempeld?” Ook aan de plaatsing in de wet ontleent het dit karakter. Het opzet, in vele gevallen zoo moeilijk te bewijzen, is het natuurlijk ook daar, waar wellicht geen enkel feit van geweld is gepleegd. Al licht zal tot verontschuldiging worden aangevoerd, dat men door het gedrang belet is geworden zich tijdig te verwijderen; of wel, dat men de sommaties niet heeft verstaan.

Wat te denken bv. van een dokter, die op de plaats aldaar een zieke bezocht, die zijnen bijstand dringend behoefde, wat van den hardhoorende, die plotseling kennis maakt met den wapenstok der politie-agenten. Het is duidelijk,

dat de taak van het O. M. door de bijvoeging van het woord „opzettelijk” belangrijk is verzwaaard; het zal er zelfs toe kunnen leiden, dat lieden vrijgesproken worden, die in de voorste rijen der saamgeschoolde menigte zijn gevat!

Zoo merkte o. a. bij de tot standkoming van het artikel de Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer op: „Er kan geen sprake zijn van opzet, wanneer degeen, die zich na het bevel niet verwijdert, dat bevel niet heeft gehoord.”

Het zal dus op de terechtzitting moeten blijken, hetzij uit de wijze van optreden der daders, hetzij uit gebaren of bedreigingen, of, doordat de sommaties in hunne onmiddellijke nabijheid werden gedaan, dat de bedoeling om verzet te plegen aanwezig was.

Het opzet kan men tweeledig onderscheiden:

- I. Het opzettelijk deelnemen aan de samenscholing. De aanwezenden weten wellicht niet eens allen, wat er aan de hand is,

maar zij bevinden zich geheel met vrijen wil en desbewust onder den volksoploop. Dit is een constitutief vereischte voor het misdrijf.

II. Het weigeren, om zich na het derde, door het bevoegd gezag gegeven bevel te verwijderen.

Is dit nu ook evenwel een vereischte; moet de dader nl. weten, dat het „het derde bevel” was, en dat het „bevoegd” gezag optrad?

Mrs. Polenaar en Heemskerk, in hun „Aanteekeningen op het Strafwetboek” bespreken deze quaestie aldus.

„De hierboven aangehaalde woorden der comm. van rapp. uit de Kamer schijnen oppervlakkig aan te duiden, dat de comm. de door ons gestelde vraag bevestigend heeft beantwoord.

Ondertusschen kan dit hare bedoeling niet geweest zijn. Immers de redactie der wet is zóó, dat men, wanneer zij die bedoeling gehad had, dan als consequentie dier opvatting een

voorstel tot wijziging dier redactie van haar had mogen verwachten. In plaats toch van „hij, die opzettelijk . . . zich niet . . . verwijderd na enz,” zoude bij die onderstelling de redactie gewenscht zijn geweest: „hij, die opzettelijk bij gelegenheid van een volksoploop na het 3^e door of van wege het bevoegd gezag gegeven bevel, zich niet onmiddellijk verwijderd enz.”

Dan echter blijkt, dat de wetgever zich de zaak anders heeft voorgesteld. De strafbaarheid is afhankelijk gesteld, niet van simpele ongehoorzaamheid aan het bevoegd gezag, maar van ongehoorzaamheid na het 3^e gegeven bevel. Waarom dit?

Men kan dit slechts verklaren, als men aanneemt, dat een *presumptio juris et de jure* door den wetgever aan de „herhaling” is verbonden.

Wanneer het bevel ten derde male is gegeven, dan mag worden aangenomen, dat allen in de menigte begrepen hebben, dat zij zich moeten verwijderen, en dat, wie nog blijft, strafbaar is.

Het komt ons voor, dat redactie en gezonde opvatting der wetsbepaling deze uitlegging gebieden, en dat dus de vraag, of het bevel gegeven is door het bevoegd gezag en driemaal is gegeven, slechts objectief door den rechter is te onderzoeken, en niet met het oog op de wetenschap des daders."

Dat men, door deze opvatting niet te deelen, het artikel van zijne geheele kracht berooft, het tot eene doode letter in onze wet maakt, behoeft voorwaar geen verder betoog!

Wij zijn nu genaderd tot het woord volksooploop; wat heeft men hieronder te verstaan?

Gelijk wij zagen, deze kan naar gelang der omstandigheden een geheel verschillend karakter dragen; de houding der menigte kan dreigend zijn, maar ook zonder booze bedoelingen; zij kan passief, maar ook actief zijn.

Men mag evenwel met reden twee vereischten stellen tot het daar zijn van een volksooploop.

I. Het feit , dat de menigte bijeen loopt, moet zijn buitengewoon, buiten den gewonen loop der zaken om. Waar zich op gezette tijden of plaatsen eene menigte verzamelt, met betrekking tot handel of iets dergelijks, daar is natuurlijk geen sprake van een volksoploop.

Waar zich evenwel in anders kalme straten of op pleinen plotseling een troep lieden verzamelt, pogende door gezamenlijk optreden iets te bereiken, wellicht geleid door aanvoorders, die zich aan het hoofd der beweging stellen, daar mag men eerder tot een volksoploop besluiten, en is het waarschijnlijk, dat de openbare orde gevaar loopt.

II. De menigte moet betrekkelijk aanzienlijk in getal zijn. Juist in het aantal zit het gevaar. Terwijl het optreden tegen een of enkele overtreders der wet voor de politie geen te zware taak mag zijn, kan daaren-

tegen eene saamgeschoolde, talrijke menigte aan het vervullen daarvan groote bezwaren in den weg leggen.

Het eerste lid van het woord „volksoploop” duidt op een groot getal. Evenals in volksspelen, volksstam en anderen wordt daardoor, zooal niet de geheele natie, dan toch een aanmerkelijk aantal individuen saamgevat.

En ook het woord „samenscholing,” men denke slechts aan de uitdrukking: een school visschen, ziet op hetzelfde.

Bij vergelijking van art. 186 met een artikel uit het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk hier te lande, hetwelk straf bedreigt tegen een overeenkomstig misdrijf, zien wij het woord „samenrotting” gebruikt. Art. 85 C. W. luidt:

„Ingeval van samenrotting van militairen of van personen tot de armee behoorende, zal elk supérieur ordonneren, dat men zich scheide, en ieder zijn weg ga; indien hij niet op staande voet gehoorzaamd wordt,

zal hij eenige bij hunne namen mogen noemen, en wanneer deze niet dadelijk hunnen plicht betrachten, zullen zij als aanleggers en hoofden van de samenrotting of den opstand gerekend, en als zoodanig met den dood gestraft worden."

Het misdrijf van samenrotting, dat natuurlijk bij militairen zooveel strenger wordt gestraft, is ontegenzegglijk nauw verwant aan het misdrijf van samenscholing. Prof. Pols, in zijne toelichting op het wetboek zegt: „Met het woord samenrotting (*attroupement*) wordt dan ook in het algemeen bedoeld alle samenloop of samenscholing van personen, in strijd met den wil hunner supérieurs plaats hebbende, zelfs al is geen algemeene opstand daarvan het gevolg."

Zoo werd bij Sent 27 Januari 1860 beslist, dat er strafbare samenrotting van militairen tegen hunne supérieurs bestaat, wanneer onderscheidene militairen, overeenkomstig eene voorgaande afspraak de invrijheidstelling van een

hunner kameraden eischen, en, zulks geweigerd zijnde, naar hunne wapens zijn geloopen, en die niet op bevel hebben willen neerleggen.

Toch zal men eene kleine onderscheiding mogen maken; samenscholing heeft nl. eene algemeenere beteekenis dan samenrotting. Terwijl bij het laatste meestal sprake is van een actief optreden, en altijd van kwade bedoelingen, behoeft dat bij samenscholing niet steeds te zijn. Want, zooals wij reeds opmerkten, valt onder samenscholing ook het feit van lijdelijk verzet, en krijgt deze eerst haar karakter van misdrijf door de ongehoorzaamheid aan de sommaties van het gezag.

Wij zijn hiermede gekomen tot de meest belangrijke zinsnede van het artikel, die tevens de meeste stof ter bespreking oplevert. Hij, ... die zich niet onmiddellijk verwijderd na het derde, door of van wege het bevoegd gezag gegeven bevel, zal enz."

Deze uitdrukking, op zich zelf niets aan

duidelijkheid te wenschen overlatende, heeft niettemin, zooals uit de jurisprudentie zal blijken, verschillende uiteenlopende meeningen daaromtrent gegrondvest.

En geen wonder.

Twee vragen doen zich hierbij voor: „Welk karakter moet aan het hier als het „derde gegeven bevel” worden toegekend, en wat heeft men verder te verstaan onder het „in deze bevoegd gezag?”

Er is alzoo sprake van drie bevelen; de politiemacht, welke de orde handhaaft, zal dus willekeurig naar goedvinden kunnen te werk gaan. Zij zal drie malen een bevel tot verwijdering moeten geven, alvorens geweld te mogen gebruiken.

Alhoewel dit laatste niet met zooveel woorden in het art. te lezen staat, mag die bevoegdheid toch, zooals wij straks zullen zien, uit art. 186 Gem.-wet worden afgeleid.

Ongetwijfeld is dit, met het oog op de werke-

lijkheid , eene zeer verstandige bepaling. Nemen wij aan , het geval wat het meest voorkomt , de menigte , uit ontevredenheid , of met oproerige bedoeling , is te hoop geloopt ; het verkeer is gestremd , rijtuigen en trams kunnen niet passeeren , en tal van lieden , niet wetende wat er gebeurt , spoeden zich naar de plaats.

Wat zal nu de taak der politie wezen ?

Die personen zijn ongetwijfeld allen geen kwaadwilligen. Integendeel , het zal blijken , dat de nieuwsgierigen bij zoo'n gelegenheid het grootste getal vormen , en dat de instemming met de demonstratie eigenlijk lang niet zoo algemeen is , als schijnt.

Wordt er nu aanstonds geweld gebruikt , dan is het te voorzien , dat alleen onschuldigen worden getroffen , en de eigenlijke kwaadwilligen zich behendig in tijds uit de voeten maken.

Neen , driemaal zal de politie de menigte sommeeren uiteen te gaan , en het als haar wil kenbaar maken , dat de openbare orde moet

worden gehandhaafd. Aan degenen, die met de betooging eigenlijk niets te maken hebben, wier doel het niet is, verzet te plegen, moet tijd worden gelaten, zich te verwijderen.

Wie dan nog blijft, neemt de gevolgen voor zijne rekening, en zal zich later nooit op onschuld of onwetendheid kunnen beroepen.

In het militair strafrecht heeft men ééne sommatie voldoende geacht, maar is niet zonder opzet er bij gevoegd, dat de superieur eenige der aanleggers met name zal aanroepen. Dit treedt blijkbaar in de plaats van de nog resteerende 2 bevelen uit art. 186, doch zal men in de meeste gevallen hetzelfde doel bereiken. Immers, in aanmerking genomen de uiterst zware straf, welke art. 85 bedreigt, zullen de aanvoerders van den troep zich nog wel eens bedenken, alvorens zich opzettelijk de qualificatie van „aanleggers en hoofden van den opstand” op den hals te halen, door aan een tot hen met name gericht bevel niet te gehoorzamen.

Wij zullen alsnu zien, dat in de practijk die bevelen aan eenige vereischten zullen dienen te voldoen.

Voor '86 waren zij in 't geheel in geen opzicht wettelijk bepaald.

Van 7 April 1848 bestaat er evenwel eene aanschrijving van den min. v. oorlog, die aan den bevelhebber van eene eventueel gerequireerde troepenmacht het 3 malen achtereen doen van eene sommatie voorschrijft, van den volgenden inhoud :

Gehoorzaamheid aan de wet! naar huis — of geweld zal worden gebruikt!

Art. 186, al. 2 Gem.-wet bepaalt, dat de burgemeester eerst tot geweld mag overgaan, na de vereischte waarschuwingen, hetwelk ongetwijfeld op eene nadere regeling van het onderwerp doelt.

Art. 186 S. W. is met betrekking hierop helaas onvolledig gebleven; alleen het aantal der waarschuwingen wordt beproefd; overigens

zal het bevoegde gezag vrij zijn, den vorm naar verkiezing te bepalen.

Uit de jurisprudentie zal blijken, hoezeer deze onvolledigheid te betreuren is, en ook eenvormigheid ware op dit stuk zeer gewenscht.

De bevelen nu zullen moeten zijn :

„I. Met elkaar in verband staande.

II. Opvolgend.”

Met elkaar in verband staande, hierdoor alleen zal men den noodigen en gewenschten indruk maken ; niet eens nu en dan eene waarschuwing, maar aan de menigte moet duidelijk blijken, dat men bezig is, drie wettelijke sommaties te doen, waaraan gehoorzaamd moet worden.

Eerst dan kan redelijkerwijze alle verantwoordelijkheid voor langer verzet op de saamgeschoolde menigte worden overgebracht, en mag men verwachten, alleen maar opzettelijk kwaadwilligen voor zich te hebben.

Een vonnis, waarbij duidelijk uitkomt, hoe-

zeer wettelijke regeling gewenscht is, werd verleden jaar geveld te Leeuwarden ¹⁾.

Zes ingezetenen van Sneek stonden terecht, ter zake dat zij te Sneek den 18^{en} Sept. '92 samen en in vereeniging, tusschen 9 en 10 uur 's avonds, terwijl er op de openbare straat een volksoploop was, waarbij zij zich bevonden, na het 3^e, door den ter handhaving der openbare orde opgetreden comm. v. pol. aan die verzamelde menigte gegeven bevel, om uiteen te gaan, opzettelijk zich niet onmiddellijk hebben verwijderd, immers zich steeds daarna bij die menigte zijn blijven bevinden.

Het O. M. eischte, dat de Rb. hen zou schuldig verklaren aan deelneming aan samen-scholing, en mitsdien veroordeeling tot 3 weken gevangenisstraf.

De Rb. sprak de beklaagden vrij. Zij overwoog o. a.:

¹⁾ P. v. J. n^r. 8 '93.

Dat wel is bewezen, dat de comm. v. pol., die eerst ter zijde van den zingenden volkshoop ging, zich voor de Noorderpoortsbrug vóór de menigte heeft geplaatst, en haar daar tot drie malen heeft bevolen, met zingen op te houden, en uiteen te gaan, waaraan ook na het 3^e bevel nog geen gevolg is gegeven, doch dat die bevelen niet als ernstig gemeente kunnen worden beschouwd, omdat volgens de getuigenis van dien ambtenaar zelf, de menigte te dier zake niet uiteen kon gaan, om welke reden dan ook door den comm. v. pol. volgens zijne verklaring, na het derde aldaar door hem geven bevel, aan de daar aanwezige agenten van politie, toen geen last is gegeven den volkshoop uiteen te drijven.

Dat wijders wel is bewezen, dat de comm. v. pol. daarna nog onderscheidene malen, vier of vijf maal, de menigte, waaronder de beklaagden steeds waren, heeft gelast uiteen te gaan, en dat aan die bevelen niet is voldaan,

doch dat die bevelen zijn gegeven , nu eens in deze , dan weder in gene straat , nu eens met bijvoeging der woorden: „In naam der Koningin,” dan weder met weglating dier woorden; nu eens tevens met last aan de agenten van politie , om den oploop uit elkander te slaan , dan weer zonder dien last ; nu eens er aan toevoegende :

„Dat is de laatste waarschuwing ,” dan weder zonder die woorden te uiten , zoodat er geen verband bestond tusschen die bevelen , allermint tusschen de drie eerste toen gegeven , zooals ook door den comm. v. pol. geen verband is gebracht tusschen die drie bevelen , geen nadruk door hem is gelegd op het derde toen gegeven bevel , integendeel , die ambtenaar het verband heeft verbroken door na het tweede bevel , zooals door hem is verklaard , last te geven aan de politieagenten , den volksoploop uiteen te drijven , welke last door hen is ten uitvoer gelegd , een last , die in aansluiting met art. 186 voormeld , eerst had kunnen worden gegeven , als na het

derde bevel de volkshoop niet vrijwillig uiteengegaan was.

Dat de comm. v. pol. bij zijn optreden tegen den volksoploop trouwens niet op het oog heeft gehad het misdrijf van gemeld wetsartikel, doch de overtreding der politie-verordening van Sneek, waarbij is voorgeschreven, dat een ieder verplicht is te gehoorzamen aan de bevelen der politie, gegeven ter handhaving der openbare orde, zooals door hem is verklaard en in de instructie, en ter terechtzitting."

Natuurlijk volgde vrijspraak op deze overwegingen, welke geheel in den geest der wet mogen genoemd worden.

Toch teekende de Off. v. Just. hooger beroep aan, en de zaak werd op 3 Maart '93 wederom behandeld voor het Hof te Leeuwarden.

Het O. M. bij monde van Jhr. Mr. F. v. Panhuijs, vorderde vernietiging van het vonnis, en veroordeeling tot 3 weken gev.

Het achtte de 3 bevelen wel degelijk ernstig

gemeend, en wees op een groot verschil van deze zaak met eene dergelijke quaestie, eenige jaren geleden te Alkmaar voorgevallen, en waar in werkelijkheid slechts een raad was gegeven, zooals wij straks zullen zien, geen bevel.

Voor dat bevel nu is geen vorm voorgeschreven; het is aan de uitvoerende macht overgelaten, dien vorm te kiezen; de taak van den rechter is het, te beoordeelen, of de gekozen vorm juist is, of de bevelen luide gegeven zijn, en of zij door het volk gehoord zijn of gehoord konden worden.

Deze vereischte achtte de adv.-gen. in ruime mate aanwezig, terwijl hij de overige vereischten, die de Rb. vordert, uitvoerig bestreed.

De verdediger Mr. C. Paehlig bestreed dit requisitoir. Hij stelde op den voorgrond, dat, in aanmerking nemende de geschiedenis van het artikel, die aanwijst, dat de ten slotte aangenomen straf meer dan driemaal zoo zwaar is, als in het oorspronkelijk ontwerp, en ook lettende op de bij-

voeging van het woord „opzettelijk,” dat de wetgever slechts zeer ernstige gevallen strafbaar heeft willen stellen. Dat de boven aangehaalde feiten daaronder niet vielen, en dat het wijders zeer betwistbaar was, of de commissaris wel het in deze bevoegd gezag was.

Daargelaten, dat deze verdediging al zeer weinig zich richt tegen de door het O. M. aangevoerde gronden, mag het wel eenigszins verwondering wekken, dat er eveneens verzuimd is, het zoo juiste gevoelen der Rb. als zijn uitgangspunt te nemen.

Er had moeten gewezen worden op het totale gemis aan verband en eenvormigheid. Aan dit laatste ook, zooals blijkt uit vergelijking met buitenlandsch-, met oud- en met militair recht, wordt terecht zeer groote waarde gehecht, daar alle sommaties bestaan in het herhalen van hetzelfde bepaalde bevel.

Hieraan zullen zij in de eerste plaats haar karakter van gestrengheid kunnen ontleenen;

veel krachtiger wordt de bedreiging, wanneer men eenige malen hetzelfde bevel herhaalt, en de menigte zal terstond de gedachte bekomen, dat de politie bezig is, een door de wet voorgeschreven vorm te volvoeren, die hen binnen weinige oogenblikken tot deelnemers aan het misdrijf van samenscholing maakt.

Hoewel het nu niet te ontkennen is, dat beklaagden zich op zeer laakbare wijze tegen het gezag hadden verzet, en er feitelijke verstoring der orde plaats heeft gehad, was toch m. i. art. 186 niet op hun misdrijf toepasselijk.

Het Hof bleek het evenwel met het vereischte van samenhang tusschen de drie bevelen niet zoo nauw te nemen.

Het overwoog nl. o. a. dat, door het ambts-eedig proces-verbaal van den comm. v. pol. en de getuigenverklaringen der agenten in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, het feit, aan de beklaagden ten laste gelegd, zoomede hunne

schuld daaraan, hieronder begrepen, dat de beklagden de bevelen tot uiteengaan, hun door de comm. v. pol. gegeven als drager van het bevoegd gezag, hebben kunnen en moeten hooren, enz. enz.

Veroordeelt hen te dezer zake ieder tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken.

Een vreemden indruk moet hiernaast wel de volgende beschikking van het Hof te Amsterdam maken, het betrof samenscholingen te Hoorn, waar met tusschenruimte van nog geen 5 minuten meer dan drie maal met luider stemme tegen het volk eene waarschuwing was gericht.

En wat overweegt het Hof nu?

Dit: „dat uit de gevoerde instructie niet voldoende was gebleken, dat in deze is voldaan aan het voorschrift van art. 186 S. Wb., het doen van drie met elkaar in verband staande, opvolgende waarschuwingen.”

Kan het duidelijker?

Dezelfde opvatting van het artikel straalde

door uit de overwegingen van de Rechtbank a quo,

„O, voorts dat, ook bij het niet bestaan van deze tegenwerping, de aanmaningen van den comm. v. pol., wat inhoud en toon betreft, niet kunnen geacht worden te voldoen aan den eisch van formeele bewoording, en van strengen ernst, welke aan het bevel van art. 186 ongetwijfeld moeten worden gesteld, terwijl in casu de op zich zelf staande aanmaningen op onregelmatige, door langere tusschenpoozen gescheiden tijdstippen gedaan, en zonder eenige bijvoeging, waaruit zou kunnen blijken, dat er van een eerste, tweede of derde bevel sprake is, evenmin beantwoorden aan het begrip van eenheid in de drie bevelen, welke mede een eisch moeten worden genoemd van genoemde wetsbepaling, waar deze toch met de uitdrukking van „het derde bevel” wijst op eene bepaalde reeks van drie bevelen, die door onderling verband en samenhang den ge-

ëischen versterkten indruk op de menigte kan maken.

Overwegende, dat deze formeele opvatting van het bevel van art. 186 te eer moet worden aangenomen, waar de overtreding daarvan tengevolge heeft het strafbaar worden van een feit, dat overigens niet het minste karakter van misdrijf draagt”.

Het zal wel aan geen twijfel onderhevig zijn dat, waar eene opvatting omtrent eenig wetsbegrip op dergelijke overtuigende en duidelijke wijze door de uitspraken der rechters wordt bevestigd, men tot eene alleszins gerechtvaardigde meening zal mogen besluiten.

Hoewel dan ook eene uitbreidende interpretatie als deze — wij lasschen immers een vrij lange adjectieve bijstelling in — steeds eenigszins gewaagd is, zoo knooien zich toch daaraan zoovele, op billijkheid en practisch nut, steunende voordeelen vast, dat het waagstuk zoo heel groot niet meer blijkt.

Wat nu den vorm der bevelen aangaat, in jure constituto is al wederom alle qualificatie aan den rechter overgelaten.

De rechter zal toch moeten nagaan, of de gedane waarschuwing werkelijk een bevel in zich draagt.

Het zal wellicht overbodig schijnen, deze opmerking te hebben gemaakt, als zich niet eens in de practijk het geval hadde voorgedaan, dat aan eene sommatie het karakter van bevel was ontzegd.

Het was dezelfde zaak, waar wij boven even melding van maakten. De Off. v. J. te Alkmaar, vorderde rechtsingang met bevel tot instructie tegen een aantal personen ter zake „van in den avond van 15 Juli '88 te Hoorn, opzettelijk bij gelegenheid dat aldaar, evenals gedurende eenige avonden te voren naar aanleiding van vergaderingen van het Leger Heils, op de openbare straat volksoploopen plaats hadden, zich niet onmiddellijk te hebben verwijderd na

het derde door den Comm. v. Pol. gegeven bevel."

De Rb. (Raadz. 24 Aug. '88) weigerde den rechtsingang en stelde de verdachten buiten vervolging.

"Overwegende, dat uit de processtukken en speciaal uit het verhoor van den Comm. v. Pol. te Hoorn, is gebleken, dat deze op voornoemden avond meer dan drie malen tegen het volk met luider stemme heeft gezegd: „Menschen, gaat naar huis, anders zullen er maatregelen genomen worden, die later minder aangenaam zouden zijn."

"Overwegende, dat, daargelaten de vraag, of onder den term, bevoegd gezag, van art. 186 Sr. ook de Comm. v. Pol. kan worden begrepen, dan wel of daaronder naar analogie van art. 186 der Gemeentewet, uitsluitend de Burgemeester moet worden verstaan, er in ieder geval in deze geen sprake is geweest van een driewerf uitgesproken bevel, in den kenne-

lijken zin van het evengenoemd art. 186 Sr.

„Overwegende, immers dat, al mogen er ook geen sacramentele woorden zijn voorgeschreven, waarin zoodanig bevel vervat moet zijn, de strekking van meergenoemde bepaling desniettemin vordert, dat het derde, door of van wege het bevoegd gezag, gegeven bevel, in zoodanige bewoordingen en vorm worde vervat, dat het den stempel van plechtigheid, ernst en gestrengheid drage, in voege als het formulier voor de militaire macht voorgeschreven.

„Overwegende, dat daarentegen de door den Comm. v. Pol. te Hoorn, gesproken woorden geacht moeten worden, deze verschillende vereischen van het driewerf te geven bevel niet te bezitten, en dat zij diensvolgens wèl als eene uitnoodiging, waarschuwing of aanmaning, doch niet als het bevel van art. 186 Sw., kunnen worden opgevat.”

„Gezien,” enz. ¹⁾

¹⁾ P. v. J. n^r. 24 '93.

Het verloop van deze twistvraag was, als volgt: De Off. van Just. betoogde, dat de door den Comm. v. Pol. gebezigde woorden, in zin geheel overeenkomstig met dien der bevoordingen van het militair formulier, wel degelijk als *bevel* waren aan te merken.

Het O. M. bij het Gerechtshof te Amsterdam, requireerde bevestiging, op grond, „dat, zoolang de vorm, waaronder het bij art. 186 Sw. bedoelde bevel moet worden gedaan, nog niet geregeld is, aan den rechter is overgelaten te beslissen, in hoeverre de gebezigde woorden moeten geacht worden een *bevel* te zijn, en in casu de gebezigde uitdrukking ongetwijfeld als een *gegeven bevel* moet worden aangemerkt.”

Toen na afloop der instructie de verwijzing naar de openbare zitting werd gerequireerd, stelde de Rb. toch de verdachten buiten vervolging; hare overwegingen hierbij sloten zich geheel aan bij hare vorige beschikking.

Het Hof bracht hierin geene verandering,

„hoewel op andere gronden.” Welke gronden het dan wel aanvoerde, zagen wij reeds boven.

Ziehier een geval, dat de meeningen onzer rechters omtrent de beteekenis van een woord, dat in de dagelijksche spreek- en schrijftaal honderd en duizendmaal wordt gebruikt, in lijn-rechten tegenspraak met elkaar zijn.

Nu is het zeer zeker eenigszins gewaagd, ons te begeven in den strijd over de quaestie, of de aangehaalde woorden van den comm. v. pol. al dan niet het karakter dragen van een bevel.

Het zal ongetwijfeld aan de ordebewarende politiemacht vrijstaan en zelfs mogen worden geraden, zich in krasser termen tot eene samensholing te wenden, dan bovengenoemde woorden inhouden; het moge zelfs in de practijk met betrekking tot het beoogde doel, wensche-lijk zijn.

Toch kunnen die woorden, op luiden en gebiedenden toon gesproken, zonder twijfel geacht

worden, een bevel in te houden. Alles zal hier aankomen op den *modus quo*.

Wat de Rb. bedoelt met de woorden: „kennelijk bevel van evengenoemd art. 186” is volstrekt niet duidelijk. Waar elke nadere aanwijzing aangaande het karakter van dat bevel in de wet ontbreekt, kan men toch onmogelijk een „kennelijke” beteekenis hieraan hechten.

Het ware wat anders, zoo er over het begrip van „bevel” geen twijfel mogelijk was, maar hier schuilt juist de moeilijkheid. Een bevel kan op honderd wijzen ingekleed worden, en op geheel verschillenden toon worden uitgebracht, en onmogelijk zou het zijn, eene scherpe grens aan te wijzen tusschen woorden, als gebod, waarschuwing, bevel, verzoek en dergelijke.

In *jure constituendo* is, wat den inhoud der bevelen betreft, wel geen eenvoudiger en krachtiger vorm aan te geven, dan die, welke aan den militairen bevelvoerder is voorgeschreven:

„Gehoorzaamheid aan de wet, naar huis, of geweld zal worden gebruikt.” Dit is kort en krachtig.

Men heeft hier wel eens een bezwaar tegen aangevoerd, en beweerd, dat het wellicht beter ware, dat er geen bepaalde vorm aan het bevel wordt voorgeschreven.

Werd die vorm namelijk eens niet letterlijk gebezigd, dan zou er knnnen worden gezegd, dat er geen wettelijke sommatie had plaats gehad; dat hij, die de bevelen geven moest, zich de juiste woorden wel eens op 't oogenblik niet kon herinneren, en het voldoende zou zijn, dat het bevel kort en duidelijk den last inhield om uiteen te gaan.

Het behoeft evenwel geen betoog, dat men dan wederom stuit op alle de bezwaren, die tegenwoordig aan de uitvoering van het artikel verbonden zijn; het gansche doel zoude worden voorbijgesneld in de zucht, om zich voor een enkel ondersteld ongelukkig geval te hoeden!

Na al deze vragen zullen wij ook nog deze te beantwoorden hebben, wat in art. 186 onder het bevoegd gezag wordt verstaan. Gelukkig behoeven wij hier niet in het wilde te gaan zoeken; maar geeft de wet hier eenige speciale bepalingen.

Het doen ophouden nu van samenscholingen mag wel bij uitstek het hoofdbestanddeel worden genoemd van wat men omvat onder den naam „handhaving der orde”. Deze nu is in 't algemeen niet aan eenige macht opgedragen, doch in 't bijzonder voor elke gemeente aan den burgemeester. Doordat het geheele land in gemeenten is verdeeld vindt natuurlijk elk plekje gronds een daartoe aangewezen persoon. Men zou zich wel samenscholingen kunnen denken op plaatsen, hier niet onder vallende, bv. op schepen, doch deze vallen onder een bijzonder recht.

Er dient alsnu nog eens op gewezen te worden, samenscholing *alleen*, zonder meer, is geen strafbaar feit, zoolang er geen plaatselijke ver-

ordening is afgekondigd, waarbij zij is verboden.

Het niet opvolgen van zoodanige verordening is strafbaar gesteld bij art. 443 S. W., en in dat geval kan de politie die overtreding met geweld beletten. Zoo die overtreding niet bestaat, is de burgemeester het bevoegd gezag, krachtens art. 196 Gem. wet.

Dit art. toch luidt: „In het in art. 184 bedoeld geval, is de burgemeester bevoegd, alle bevelen, die hij ter handhaving der orde noodig acht, te geven. Hij laat tot maatregelen van geweld niet overgaan, dan na het doen der vereischte waarschuwingen.

Het geval, in art. 184 bedoeld, is dit: „In geval van oproerige beweging, van samenschooling of andere stoornis der openbare orde, is de Burgemeester bevoegd, enz.

De Burgemeester wordt hier dus duidelijk als het bevoegd gezag aangeduid; hij kan zijne bevelen echter door iemand anders laten uitvoe-

ren; hierop doelt in art. 186 Sr. „door of van wege”.

Dit laatste is het geval als hij de militaire macht requireert, hij verstrekt alsdan aan den militairen commandant order, samenscholing te ontbinden; die comm. doet, als de Burgemeester het ten minste zelf niet doet, de vereischte waarschuwingen.

Doch ook aan den Commissaris der Koningin is de bevoegdheid verleend, samenscholingen uiteen te doen gaan. Aan hem toch is in hunne instructie, gegeven bij kon. besl. van 27 Sept. 1850 Stb. 62, bepaaldelijk bij art. 14 opgedragen het volgende:

„Hij zorgt voor de handhaving der openbare orde binnen de provincie; hij is bevoegd de daartoe noodige bevelen te geven, enz.”

Die bevoegdheid voorziet zeer terecht in het geval, dat de burgemeester, om de eene of andere reden, de orde niet handhaaft.

Dit geval toch kan immers voorkomen.

Wat al kwaads kan er niet gebrouwen worden, als eene samensholing blijft voortduren ten gevolge van ontstentenis of onbekwaamheid in het optreden, gemis aan ervaring, zwakheid van den burgemeester. En kan hetzelfde niet voorkomen, dat deze lijdelijk toeschouwer blijft in eenen tijd, waarin men, zooals nu in Friesland, socialistische gemeenteraden heeft.

Wij worden in dit geval zelfs niet voldoende geholpen door art. 77 gem. wet, dat omtrent het gezag, dat de Burgemeester casu quo moet vervangen, den oudsten aanwezigen Wethouder aanwijst, vervolgens den oudste in jaren daarop volgende Wethouder, enz.

De wenschelijkheid dat het „bevoegde gezag” eenigszins uitgebreid zij, kan hieruit blijken. Vooral daar, waar door spoedige, afdoende maatregelen alle kwaad kan worden voorkomen, zooals menigwerf bij samensholingen het geval zal zijn, daar mag het niet aan de handhavers der orde toegelaten worden eventueel, door te

talmen, de gunstige gelegenheid te laten voorbijgaan, maar moet eene macht aangewezen zijn, welke, doende wat des Burgemeesters is, terstond handelend mag optreden. Al te groote voorbarigheid van den kant der Commissarissen der Koningin, het eenige nadeel dat mogelijk ware, is hierdoor niet te vreezen, wijl deze het bericht der ordeverstoring meestal slechts door middel van den Burgemeester zal te weten komen, ten minste, zoodra schutterij of troepen worden gerequireerd, moet deze hem daarvan kennis geven.

Ook de Maréchaussée is in deze „bevoegd gezag”.

Bij besluit van Koning Willem I, van 30 Jan. 1815, is vastgesteld het reglement op de politie, de discipline en den dienst der Maréchaussée, en daarin wordt bij art. 11 bepaald:

„dat de gewone en hoofdzakelijke werkzaamheden der maréchaussée zijn:

sub 1°. Het met geweld uiteendrijven van alle gewapende samenrottingen.

sub 8°. Het mede uiteendrijven van alle samenrottingen, welke ofschoon niet gewapend, naar de wetten voor oproerig gehouden worden, of zoodanige andere samenrotting, welke in staat is wanorde na zich te slepen, onder de verplichting van daarvan dadelijk de plaatselijke administratieve autoriteiten te verwittigen.

Dit artikel geeft aan deze handhavers der orde de bevoegdheid om bij ontstentenis van den Burgemeester onmiddellijk tegen samenscholingen te kunnen optreden.

Wel is waar trad de overige politie wel eigener autoriteit tegen samenscholingen op, doch in den grond der zaak was dat optreden onwettig.

Nergens is bepaald, dat zij daartoe de bevoegdheid heeft. De politie is wel daar, om misdrijven en overtredingen te voorkomen of te beletten, doch het zij nogmaals gezegd: samenscholing alléén is geen strafbaar feit, en daarommede vervalt haar recht tot handelen, zoolang er niets méér gebeurt.

De fout is gelegen in het ontbreken eener politiewet, op de tot standkoming waarvan door velen sedert jaren is aangedrongen. Bij zoodanige wet zouden de bevoegdheden der politie behooren te worden geregeld, en tot die bevoegdheden zou dan zijn te brengen het recht om onder zekere omstandigheden bv. bij ontstentenis van den Burgemeester, samenscholingen te mogen uiteendrijven. Zoodra dit aldus geregeld was, zou de gewone politie der gemeente ook behooren tot het „bevoegde gezag” in art. 186 S. r. bedoeld.

Treedt zij tegenwoordig in ernstige gevallen toch wel daartegen op, zoo is het een bewijs te meer, dat er dringende behoefte aan bestaat, dat zij wettelijk bevoegdheid worde verklaard, de bevelen van art. 186 te mogen geven.

Onlangs kwam deze vraag ter sprake bij de behandeling eener zaak, voorgevallen te Hardinxveld, en behandeld voor de Rb. te Dordrecht, en in appèl, voor het Hof te 's Hage.

De beklaagde, A. L. V., visscher, was in hooger beroep gekomen van het vonnis der Rb. waarbij hij is schuldig verklaard van deelneming aan samenscholing, en veroordeeld tot eene geldboete van *f* 15.— subs. 6 d.

De adv.-gen. Mr. Telders heeft gevorderd, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, en den beklaagde zal ontslaan van rechtsvervolging.

De beslissing luidt:

Overwegende, dat het Hof zich vereenigt met het gevoelen van den eersten rechter, dat het aan den beklaagde ten laste gelegde feit, dat hij ter gelegenheid van een volksoploop zich opzettelijk niet heeft verwijderd, doch is blijven staan, zulks niettegenstaande het bevel om zich van daar te verwijderen, drie malen gegeven was door den gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter P. L a g e n d i j k, die aldaar de orde handhaafde, — door de in het vonnis, waarvan hooger beroep, vermelde bewijsmidde-

len wettig en overtuigend is bewezen, doch niet van oordeel is, dat dit feit zou opleveren het in art. 186 S.r. omschreven misdrijf van samenscholing.

Overwegende, immers, dat om schuldig te worden verklaard aan dat misdrijf wordt vereischt, dat hij, die zich niet verwijderd, deze ongehoorzaamheid pleegt na het derde, door of van wege het bevoegd gezag gegeven bevel;

Overwegende, dat echter in geenerlei wet of wettelijke verordening aan eenen rijksveldwachter of gemeenteveldwachter de bevoegdheid is verleend, om bij gelegenheid van eenen volksoploop een bevel te geven om zich te verwijderen; en wel in den vorm en op de wijze, als hij zou goed vinden, zoodat het bevel, waaraan beklaagde niet heeft gehoorzaamd, niet kan genoemd worden: „door of vanwege het bevoegd gezag gegeven bevel”;

enz. enz.

Ontslaat den beklaagde van alle rechtsvervolging. — P. v. J. 1793 n^r. 46.

Mr. Bool, in zijn proefschrift „de Politie, haar wezen en organisatie, enz., beantwoordt de vraag, of de militaire macht bevoegd is, ook zonder bevel des Burgemeesters, ontkennend. Hij zegt daarop:

„De burgemeester is bij ordeverstoring de macht, van welke alle maatregelen tot herstel moeten uitgaan. Dit zou niets beduiden, zoo andere machten, niet met een politiegezag bekleed, zooals de militaire bevelhebbers, ook op eigen gezag konden optreden.

Art. 186 zegt bovendien, dat de burgem. het recht heeft, *alle* bevelen tot handhaving der orde te geven, en dit moet als eene uitsluitende bevoegdheid worden opgevat.

Mr. Bool doet het voorkomen, alsof dit de zaak eenigermate beslist; dit is echter niet het geval.

Allereerst duidt hij den burgem. aan als de macht, van welke *alle* maatregelen moeten uitgaan, terwijl hij in het tweede lid der bedoelde

aanhaling alleen die machten uitzondert , die met geen politiegezag zijn bekleed ; er is dus , gelijk uit zijne nadere restrictie blijkt , geen bezwaar tegen het optreden der Maréchaussée. Dit is toch evenwel stellig niet de opvatting van Mr. Bool , want in den tweeden zin zal de nadruk wel hierop vallen : „Zoo andere machten — — óók op eigen gezag konden optreden.

Het is bovendien aan redelijken twijfel onderhevig , of in art. 186 G. met de uitdrukking „alle bevelen” eene uitsluiting wordt aangegeven.

Het laat zich even goed , neen , met meer waarschijnlijkheid denken , dat wordt bedoeld met : de noodige bevelen , alle de zoodanige , welke maar tot het doel kunnen leiden , dat men beoogt , hetzij geweld gebruiken , hetzij arrestatie van eenige aanvoorders , kortom , alle bevelen , welke de Burgemeester maar dienstig oordeelt.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Na vrijspraak van den werkelijken debiteur bleef er in het Romeinsch recht geen obligatio naturalis over.

II.

Het tegengaan der werkeloosheid is geen voorwerp van gemeente- of landszorg.

III.

Daden van weelde zijn economisch nadeelig.

IV.

Onder de uitdrukking „bevoegd gezag”, in art. 186 Strafr. genoemd, moet worden verstaan, burgemeesters, ambtenaren van rijks-politie, en commissarissen en inspecteurs van gemeente-politie.

V.

De cumulatie-theorie in zake samenloop van strafbare feiten, is in het Strafr. af te keuren.

VI.

De meening, als zoude in ons Wetboek v. Strafr. de leer der exterritorialiteit worden gehuldigd, is niet gegrond.

VII.

De opsomming der bewijsmiddelen in art. 392 Sr. is niet in overeenstemming met onze bewijs-leer.

VIII.

Ten onrechte worden in de wet de kanton-rechters als opsporings-ambtenaren aangewezen.

IX.

Het binnendringen van politie-agenten in bierhuizen na het sluitingsuur, ten einde zich omtrent mogelijke overtreding van de gemeenteverordeningen op dit stuk te vergewissen, berust op usurpatie.

X.

De bijzondere bewijskracht, door de wet aan koopmansboeken toegekend, is af te keuren.

XI.

De reeder-huurder mag afstand doen.

XII.

Na het faillissement van den betrokkene blijft een overigens daarvoor vatbare wissel nog vatbaar voor endossement.

XIII.

De acceptatie van een wissel, ten gevolge van bedrog verkregen zijnde, kan dit aan iederen houder worden tegengeworpen.

XIV.

Volgens art. 60 Gw. is leger-organisatie bij de wet niet toegelaten.

XV.

Uitlevering van eigen onderdanen is met art. 4 Gw. niet overeen te brengen.

XVI.

De faculteit der Godgeleerdheid aan de Universiteiten behoorde te worden opgeheven.

XVII.

In geval van verjaring der schuld is de pandhouder verplicht het in pand gegeven voorwerp terug te geven.

XVIII.

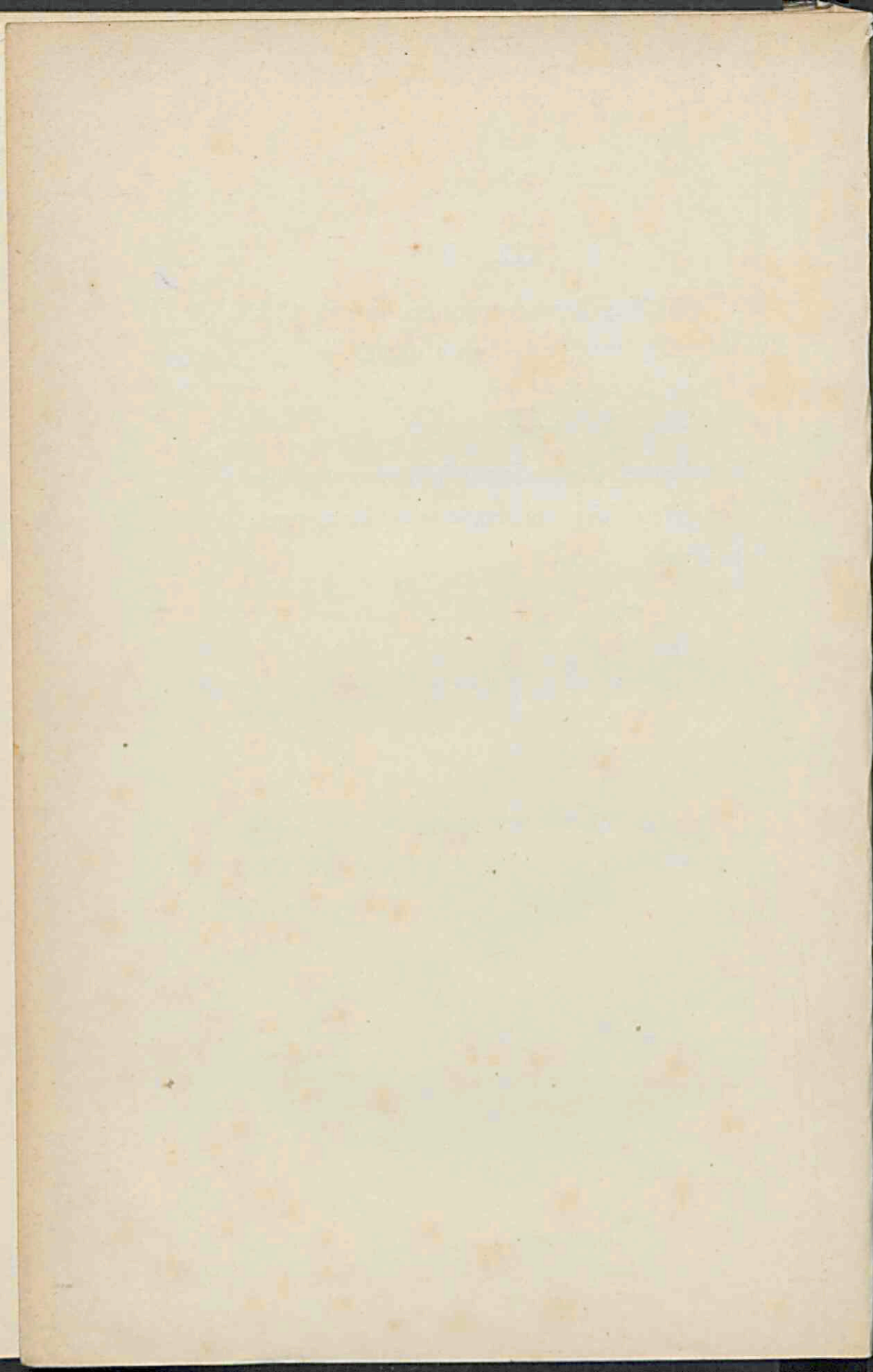
In het geding tot echtscheiding mag op de bekentenis geen acht worden geslagen.

XIX.

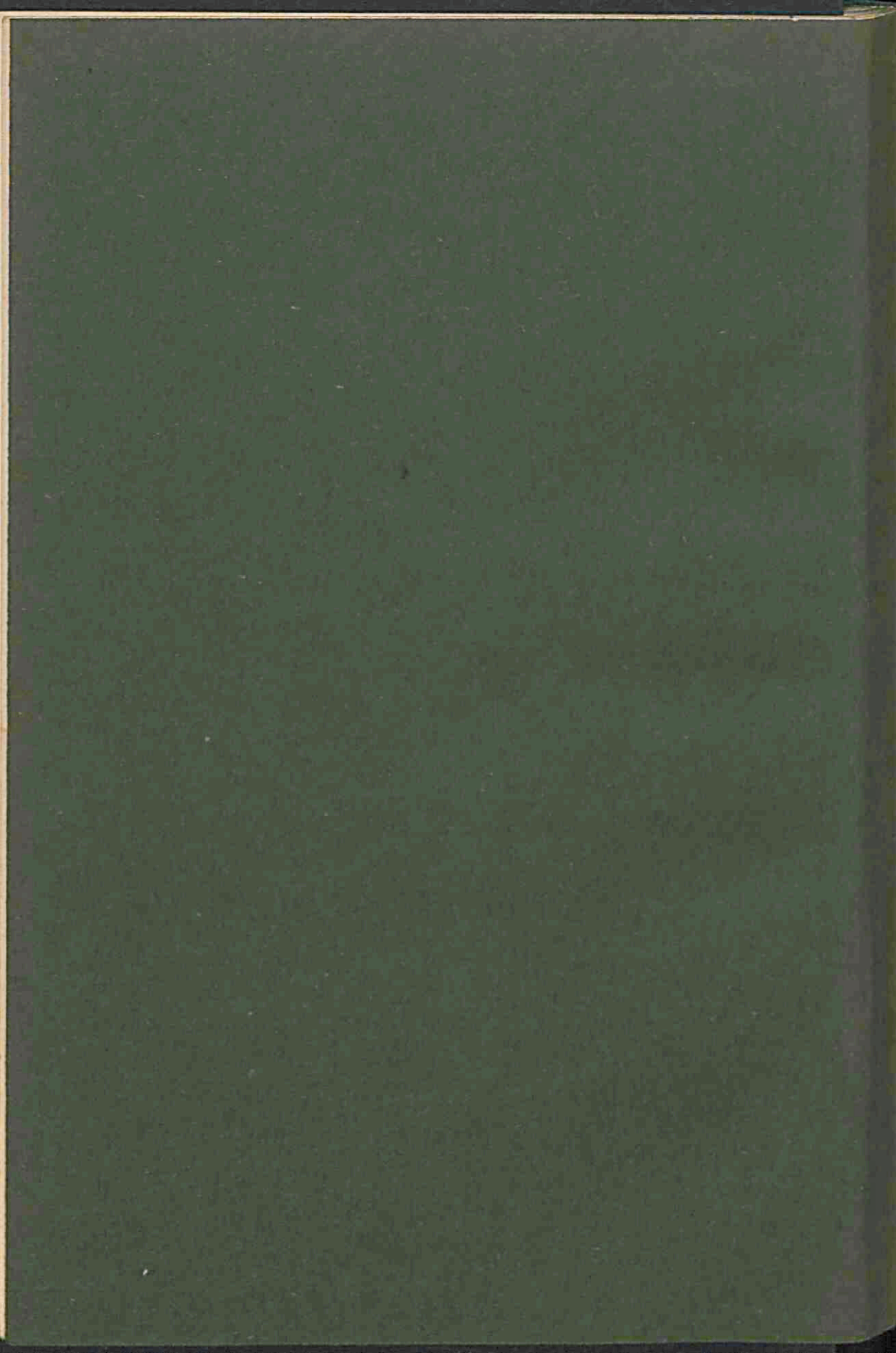
De vervulling der voorwaarde, in art. 1302
Bw. bedoeld, werkt niet tegen derden.

XX.

Buitenlandsche vonnissen behoeven tot ten
uitvoerlegging hier te lande een hernieuwde
behandeling.

A